

Hódi Sándor Új korszak előtt

Előzetes gondolatok a Magyar Nemzeti Tanácsról szervezett konferenciához

Tisztelt Püspök Urak! Miniszterhelyettes Úr! Fő-
konzul Úr! Hölgyeim és Uraim! Kedves Barátaim!

Azt hiszem, nemcsak én látom úgy, hanem mind-
annyian érezzük, hogy kitüntetett pillanat ez a mostani,
ritkán adódó, emelkedett, súlyos pillanat. Majdnem tíz
esztendőtt kellett várnunk arra, hogy bekövetkezzék.
Hosszú évek után először vagyunk ismét együtt múl-
tunktól, pártállásunktól, ideológiai felfogásunktól,
szervezeti tagságunktól és mindennemű székértábortól
függetlenül. Talán nem vagyunk már annyira bizakodó-
ak, mint zászlóbontáskor, tizenkét évvel ezelőtt. És
nem vagyunk olyan sokan sem, mint utolsó nagy se-
reglésünk idején, Szabadkán a Sportszarnokban, 1992-
ben. Tekintettel a tanácskozás helyére, témájára, idejére
és más körülményekre, a különbség érthető is. A fon-
tos, hogy hosszú beháborúval töltött évek után ismét
összejöttünk, hogy meghányjuk-vessük közös dolgain-
kat. Eljöttünk, hogy kinyilvánítsuk véleményünket, vá-
rakozásainkat, aggodalmainkat a sorsunkat érintő új
fejleményekkel kapcsolatban. Eljöttünk, hogy jelenlé-
tünkkel nyomatékosítsuk azt a felelősséget, amellyel a
Magyar Nemzeti Tanács létrehozása jár.

Itt vagyunk ebben a szép új épületben, ebben az ősi
magyar jurtára emlékeztető kupolateremben. A meg-
újulási szándék, a teremtető akarata és a múlt szellemi

öröksége egyaránt jelen van e falak között. És jelen vagyunk mi is, az egyházak, a pártok, az önkormányzatok, a társadalmi szervezetek, a média képviselői és közéletünk meghatározó személyiségei, hogy új fejezetet nyissunk kisebbségi életünkben. A tanácskozássra meghívást kaptak azok a személyek is, akik az elmúlt években sok keserűséget okoztak egymásnak, együttesen pedig még többet a délvidéki magyarságnak.

Bevallom őszintén, az a gondolat, hogy küldjünk meghívót minden szemben álló félnek, minden egymással rivalizáló szekértábornak, nem az én érdemem. Ehhez Utasi Jenő atya bölcsessége és elfogulatlansága kellett. Köszönöm neki, hogy átsegített engem a nehéz döntésen.

Üdvözlöm Önöket, akik eleget téve meghívásunknak eljöttek, hogy tanúságot tegyenek a nemzeti önépítéshez és társadalmi felemelkedéshez szükséges szilárd jogtudatukról, egészséges nemzeti önbecslésükről, valamint állampolgári méltóságukról. Annak érdekében, hogy ma itt konstruktív vita elé nézzünk, higgadt megfontolás irányítsa, nyugodt eltökéltség jellemezze munkánkat, engedjék meg kérem, hogy a vendéglátók nevében ismertessem Önökkel a tanácskozással kapcsolatos javaslatainkat és elképzeléseinket.

A tanácskozás színhelye

Mindenekelőtt szeretném néhány szóval bemutatni intézetünket azoknak, akik még nem ismerik. Lakitelek, Illyefalva és más szellemi műhelyek után, immár a Délvidéken is van egy település, amely a megszokott alávetettség és kényszeredett lojalitás taposómalma helyett

az útkeresés és a megújulás gondolatát érleli. A magyarság demokratikus eszméi, erői és eltökéltségei – gondoljunk csak Lakitelekre – mind efféle fészekaljból rajzottak ki a történelmi fordulat idején. Úgy látszik, hogy a kialakult és belénk csontosodott szokásoktól, gondolkodási formáktól könnyebb megszabadulni ott, ahol az uralkodó szellemnek nincs jelentős közege, ahol hiányzanak az idegen hatalmi érdekeket és kultúrhatásokat közvetítő intézmények, s ahol az élet nem formálta helytartóvá és ispánná a tehetséges és ambiciózus embereket.

Tóthfalu azon szellemi műhelyek sorába tartozik, amely lassan kisugárzik az egész Kárpát-medencére. A tóthfalusi Logos Grafikai Kiadó, amely sokféle tartalommal gazdagodott az elmúlt években, szellemi életünk támogatása, erősítése céljából 2001 őszén új intézetet hozott létre. A Széchenyi István Stratégiakutató és Fejlesztési Intézetet, így hívják az eleddig egyetlen vajdasági magyar céget, amely társadalomkutatással és fejlesztéssel foglalkozik, és indulása pillanatától igen ambiciózus programot vállalt magára. Küldetésnyilatkozatunkat egy brosúrában tettük közzé, abban megtalálhatók mindazok a szép gondolatok és elképzelések, amelyek szellemi műhelyünket éltetik. Egy szórólapon közzétettük az intézet részletes programját is, amelyből kiderül, hányféle projektummal rendelkezünk, miként próbáljuk a délvidéki magyarság magára eszmélését, talpra állítását, közösségi önszerveződését, anyagi gyarapodását és szellemi felvirágzását szolgálni.

Hadd utaljak itt a délvidéki magyarság tudástökéjének a felmérésére. Tudjuk, hogy a jövő a tudás alapú

társadalomé, ezért nagyon fontos egy-egy népesség szellemi kataszterének az elkészítése. A vajdasági magyarság például szellemi kapacitását tekintve sokkal kedvezőbb helyzetben van, mint amilyen a gazdasági helyzete vagy amilyen siralmas az intézményrendszere.

Egy másik projektum tárgyát képezi az elkobzott egyházi és közösségi javak visszaigénylése. Folyamatban van egy ifjúságvédelmi és családkutatási program is, az interetnikai viszonyok alakulásának, valamint az asszimiláció okainak a vizsgálata. Szeretnénk kivenni részünket a magyar felsőoktatási intézményrendszer létrehozásából is. A Széchenyi István Stratégiakutató és Fejlesztési Intézet programja ennél szerteágazóbb, sokrétűbb, de tovább nem részletezném, az érdeklődők megtalálhatják programfüzetünkben.

A tanácskozás jellege

Mai tanácskozásunkra – mint mondtam – az egyházak, a pártok, az önkormányzatok, a társadalmi szervezetek, a média képviselői és közéletünk meghatározó személyiségei kaptak meghívást. Az épület jellege és a tárgyalóterem nagysága miatt korlátozott számú vendéget tudunk fogadni és számukra megfelelő kényelmet biztosítani.

Vendégeket és vendéglátást emlegettem, ezzel is szerettem volna hangsúlyozni a tanácskozás jellegét. Bár egyaránt meghívást kaptak a vajdasági magyar pártok vezetői, a mai megbeszélést a világért se téveszszük össze valamilyen pártgyűléssel. Nem tekinthető ez a tanácskozás a vajdasági magyar civil szervezetek összejövetelének sem, jóllehet jelen vannak a különböző

társadalomé, ezért nagyon fontos egy-egy népesség szellemi kataszterének az elkészítése. A vajdasági magyarság például szellemi kapacitását tekintve sokkal kedvezőbb helyzetben van, mint amilyen a gazdasági helyzete vagy amilyen siralmas az intézményrendszere.

Egy másik projektum tárgyát képezi az elkobzott egyházi és közösségi javak visszaigénylése. Folyamatban van egy ifjúságvédelmi és családkutatási program is, az interetnikai viszonyok alakulásának, valamint az asszimiláció okainak a vizsgálata. Szeretnénk kivenni részünket a magyar felsőoktatási intézményrendszer létrehozásából is. A Széchenyi István Stratégiakutató és Fejlesztési Intézet programja ennél szerteágazóbb, sokrétűbb, de tovább nem részletezném, az érdeklődők megtalálhatják programfüzetünkben.

A tanácskozás jellege

Mai tanácskozásunkra – mint mondtam – az egyházak, a pártok, az önkormányzatok, a társadalmi szervezetek, a média képviselői és közéletünk meghatározó személyiségei kaptak meghívást. Az épület jellege és a tárgyalóterem nagysága miatt korlátozott számú vendéget tudunk fogadni és számukra megfelelő kényelmet biztosítani.

Vendégeket és vendéglátást emlegettem, ezzel is szerettem volna hangsúlyozni a tanácskozás jellegét. Bár egyaránt meghívást kaptak a vajdasági magyar pártok vezetői, a mai megbeszélést a világért se téveszszük össze valamilyen pártgyűléssel. Nem tekinthető ez a tanácskozás a vajdasági magyar civil szervezetek összejövetelének sem, jóllehet jelen vannak a különböző

társaságok, egyesületek képviselői. Továbbá: nem kívánja helyettesíteni ez a fórum az egyházi tanácskozást vagy a magyar szakmai érdekvédelmi szervezetek megbeszélését sem. Nem folytatása a vajdasági magyar értelmiségi találkozóknak, s nem kíván fellelni intézményeink, önkormányzataink, iskoláink, illetve a média nevében.

A vendéglátás azonban nem azt jelenti, hogy a vállalkozói szféra farsangi báljára jöttünk volna össze. A tanácskozás megszervezésével egyszerűen alkalmat kívántunk teremteni egy előzetes, széles körű, általános jellegű véleménycserére: a nemzeti tanácssal kapcsolatos elvi kérdések tisztázására és a gyakorlati teendők megbeszélésére.

Az elmúlt tíz évben beidegződött jó/rossz szokásainktól eltérően ezért ezúttal:

- nem szavazunk
- nem hozunk döntéseket
- nem nevezünk ki bizottságokat
- nem állítunk jelölteket a tanácsba
- nem fogalmazunk meg ajánlásokat és határozati javaslatokat
- nem teszünk közzé sajtónyilatkozatot.

Egyszerűen csak beszélgetünk normális emberek módjára, tájékozódunk, véleményt cserélünk egymással, hogy aztán megismerve egymás elvárásait, gondolatait, a szükséges ismeretek birtokában felkészülten és felelősségteljesen tudjunk viszonyulni a ránk váró feladatokhoz.

Lehetséges, hogy a szavazások, döntések, agitációk, meggyőzések; a nagy politikai iszapbirkózás, a terméketlen szellemi- és politikai erőpróbák, párviadatok helyett, azok előtt vagy mellett, eddig is erre lett volna legnagyobb szükségünk. Normális emberi együttlétre, kötetlen beszélgetésre, egyszerű véleménycserére. Erre azonban nem volt időnk. Később meg már – miután a politika jegyében letaglóztuk és felapritottuk egymást – lehetőségünk sem. Talán ezért is áll a fejetetején minden. Amit nagy sebbel-lobbal összekaptunk, nem ér semmit, nem működik, az alapoktól kell kezdenünk.

Reményeink szerint ezt a tanácskozást további érdekegyeztető megbeszélések fogják majd követni a pártok, a civil szervezetek, oktatási és művelődési intézményeink, a szakmai fórumok, az alkotó értelmiség, az egyház, a vállalkozók, a média részéről. Ezek nélkül az érdekegyeztető tanácskozások nélkül ugyanis, pusztán a dolgok spontán alakulására, illetve néhány személy tudására, szándékára és energiájára hagyatkozva, könnyen elmulaszthatjuk a Magyar Nemzeti Tanács létrehozásában rejlő történelmi lehetőségeket.

A Széchenyi István Stratégiakutató és Fejlesztési Intézet a szervezetek, intézmények kérésére, velük együttműködve, szívesen segít ezeknek a szakmai tanácskozásoknak a megszervezésében. Itt és most azonban, hangsúlyozom, nem vagyunk pártgyűlésen, nem kell mindenáron meggyőzni másokat saját politikai álláspontunk helyességéről, nem kell jó pontok szerzésére törekednünk senki előtt. Mindenki elmondhatja szabadon a maga véleményét, nem lesz szavazás a végén, senki igazsága sem fog győzedelmeskedni. Nem ezért

jöttünk össze, hanem azért, hogy kötetlen beszélgetést folytassunk helyzetünkről, lehetőségeinkről, a sorsunk alakulását befolyásoló tényezőkről, legfőképpen pedig a Magyar Nemzeti Tanács létrehozásával kapcsolatos kérdésekről. Kérem, hogy a tanácskozás során ezt tart-suk szem előtt: kerüljük az erőszakos hangütést és mindenféle személyeskedést.

A tanácskozás célja

Egy egyén vagy közösség helyzete csak részben magyarázható a külső körülményekkel. A szabadságnak is, a kiszolgáltatottságnak is fontos lélektani feltételei vannak, amelyekről gyakran nincs is tudomásunk.

Pszichológiai értelemben a szabadság azt jelenti, hogy az egyén vagy közösség:

1. jó önismerettel és pontos helyzetismerettel rendelkezik,
2. birtokában van a feladatok megoldáshoz szükséges lényeges információknak,
3. megfelelő készségekkel rendelkezik ahhoz, hogy aktívan hozzájáruljon saját helyzetének megváltoztatásához.

Amíg ezek a feltételek nem teljesülnek, addig a szabadságnak nemcsak külső, hanem belső akadályai is vannak, amelyek az esetek többségében súlyosabban esnek latba, mint a szabadság külső korlátai.

Meglátásom szerint ez a helyzet a vajdasági magyarsággal is. Tehetetlenségünk az önkénynél is szűkebb cselekvési teret biztosít számunkra. Többnyire

azért nem megyünk semmire, mert nem tartjuk képesnek magunkat az új helyzetek megoldására. Így van ez minden válságba került emberi közösséggel, legyen szó családról, kisközösségről, településről, régióról vagy nemzetről. Az identitásától, önértékelésétől, életcéljaitól, kapcsolataitól megfosztott ember tetszés szerint befolyásolható, manipulálható.

Az önkényuralomnak vége, a diktatórikus társadalom a múlté, lelkünkben azonban nem tudtunk megszabadulni a korábbi viselkedési sémáktól. Az érzelmileg feldolgozatlan, a kognitív értelmezés lehetősége előtt sokáig elzárt súlyos életesemények (például a 44-es vérengzések) miatt ma is fokozott, aránytalanul nagy félelemmel viszonyulunk mindenhez, ami nemzeti létünkkel és lényünkkel kapcsolatos. Ebből adódik a kiszolgáltatottság érzés, a tehetetlenség, a tisztánlátás és a helyzetek feletti cselekvő ellenőrzés hiánya.

Ezek ellen a félelmek ellen csak egyféleképpen lehet védekezni. Magányunkból, individuális világunkból vissza kell kerülnünk a közösségi értékek, az emberi kapcsolatok, az eszmék, célok, ideálok, események világába. A találkozások, együttlétek, tanácskozások, véleménycserék, a másik véleményének a megismerése és elfogadása a szabad emberi közösség kialakulásának a legjobb iskolája.

A tanácskozás várható eredménye

A Magyar Nemzeti Tanács létrehozásával kapcsolatos kérdések megbeszélése nemcsak az elvi kérdések tisztázása és a gyakorlati teendők felvázolása miatt fontos, hanem közösségünk szervezettsége, helyzetis-

meretünk, identitásunk és önbizalmunk elmélyítése szempontjából is az. Sokkal többről van tehát itt szó, mint pusztán a Magyar Nemzeti Tanács létrehozásáról.

A Nemzeti Tanács létrehozása szellemi, erkölcsi és politikai feladat. Ha a polgári és politikai összefogás eredményeként sikerül tető alá hoznunk, ez azt jelenti, hogy alkalmasak vagyunk a közös cselekvésre, s a jövőt illetően célt és értelmet tudunk adni ennek az életközösségnek.

Hölgyeim és Uraim, kedves Barátaim! Az a feladat, amely előtt állunk, korszaknyi. Szabaduljunk meg a hatalomvágy görcseitől, tegyük félre a másoktól kölcsönzött politikai retorikát, érezzünk rá az alapítás mondataira és az együttes cselekvés örömére. Teremtjük meg szabadságunk alapját, amely elsősorban saját önbizalmunknak és öntudatunknak a függvénye, hogy holnap nekiláthassunk saját hitünk és értékeink szerint berendezni előbb szűkebb pátriánkat, majd tágabban értelmezett szélesebb hazánkat.

Nem fontos ehhez ma itt nagyot markolnunk, nem kell egymást meggyőznünk és hangzatos döntéseket hoznunk. Ennél vannak fontosabb dolgok. Azzal, hogy összejöttünk és megosztjuk egymással gondolatainkat, mindannyian nemzeti közösségünk belső kötéseinek a helyreállításán munkálkodunk. Ez most a legfontosabb, hiszen e nélkül – a fiatalon elhunyt Csengey Dénes szívbemarkoló szavait idézve – „maholnap lezuhanunk Európáról, mint egy darab rosszul odakent, mállott vakolat”.

Ezek az életfontosságú belső kötések akkor szövődnek, erősödnek a legjobban, ha minden a maga ter-

mészetes egyszerűségében történik. Kérem, érezzék jól magukat, ami pedig eszmecserénket illeti, azt jellemezze a mértéktartás és higgadtság, a következetesség és tisztaság. Mindannyiuknak eredményes tanácskozást kívánok.